

Stedelijk groen als rendabele ecosysteemdienst

Binnen het beleidsdomein van het 'Departement Omgeving' is er een informeel overlegforum voor uitwisseling van kennis over en ervaring met de toepassing van het ecosysteemdienstenconcept. Op 4 februari 2019 werd in Vlaanderen een symposium rond ecosysteemdiensten georganiseerd. We brengen aan de hand van dit artikel een impressie en antwoorden vanuit de praktijk.

Jan Vancayzele, consultant AVBS

Ecosysteemdiensten in Vlaanderen

Vlaanderen is een kleine, verstedelijkte regio waar de natuur en dus de levering van ecosysteemdiensten onder druk staat. Ecosysteemdiensten zijn de voordelen die de maatschappij van de natuur – van ecosystemen – ontvangt zoals voedselproductie, klimaatregulatie, bestuiving door insecten, bescherming tegen overstromingen, luchtzuivering of groene ruimte voor recreatie. Ecosysteemdiensten hebben dus een maatschappelijk en economisch nut. Tastbare productiediensten zoals hout en voedsel zijn makkelijker in geld uit te drukken dan regulerende diensten zoals waterzuivering door een moeras, of culturele diensten zoals recreatie. Door maatschappelijke uitdagingen door een ecosysteemdienstenbril te bekijken, merk je hoe natuur en economie niet elkaars tegenpolen moeten zijn, maar net elkaar kunnen versterken. Als samenleving kunnen we dan ook heel wat voordeel halen uit het behoud en herstel van die ecosysteemdiensten. Dit was één van de stellingen waarmee de Vlaamse Bouwmeester Leo Van Broeck dit symposium opende.

Een visie op het ecosysteemdienstenconcept

Ruimtelijke visievorming houdt momenteel weinig rekening met de capaciteit van landschappen om ecosysteemdiensten te leveren. Het ecosysteemdienstenconcept dient als ondersteuning van bovenlokale visievorming voor het beheer en beleid op vlak van landgebruik, stadsontwikkeling, natuuro oplossingen voor maatschappelijke problemen. Dit vertaalt zich in een verhoging van welzijn en welvaart door een efficiënt beleid te voeren en duurzame ontwikkeling te realiseren. Dit kan door de publieke ruimte duurzaam te beheren, in te richten en te ontwikkelen.

Ecologisch groen op bedrijfterreinen

Een goed voorbeeld is het aanleggen van een aantrekkelijk en groen bedrijventerrein dat verschillende ecosysteemdiensten kan bieden. Een groene

infrastructuur is in een sterk verstedelijkte context zoals Vlaanderen, een netwerk van hoogwaardige natuurlijke en half-natuurlijke landschapselementen. Die groene infrastructuur levert een brede waaier aan diensten aan de maatschappij en draagt tegelijk bij tot het stoppen van de achteruitgang van de biodiversiteit. Het kan zowel gaan over blauwe als groene landschapselementen op verschillende ruimtelijke schaalniveaus: van individuele bomenrijen tot volledige valleisystemen. Voorbeelden van groene landschapselementen zijn hagen, heggen, struiken, boomgaarden, natuurlijke graslanden of ecologische parken. Blauwe landschapselementen hebben te maken met water. Het kunnen poelen, vijvers en vijversystemen, wadi's, kunstmatige bufferbekkens of waterlopen zijn.

Green Deal voor meer biodiversiteit

De overheid stimuleert ecologisch groen op bedrijventerreinen via de zogenaamde 'Green Deals'. Dit zijn vrijwillige overeenkomsten tussen (privé)partners en de Vlaamse overheid om samen een groen project te starten. Daarbij worden milieudoelen nagestreefd die hand in hand gaan met een verhoogde competitiviteit en een goede bedrijfsvoering. De Green Deal 'Bedrijven en biodiversiteit' moet de biodiversiteit op bedrijventerreinen verhogen en het draagvlak hiervoor versterken. Aandacht voor biodiversiteit kan namelijk heel wat voordelen opleveren voor het bedrijf, de werknemers, de klanten en de burens. De deelnemers hebben elk bepaald welke maatregelen zij nemen om de natuurwaarde van hun terreinen te verhogen. Dat kan op verschillende manieren, vaak met vrij eenvoudige maatregelen. Denk bijvoorbeeld aan streekeigen bomen en planten, nestgelegenheden, waterpartijen, bloemenweiden voor bijen en vlinders, groene- en bosparkings...

Moderniseren van groennormen

Bij het voorgestelde ontwerp van een actieplan voor de ecosysteemdiensten is onder andere het moderniseren van groennormen één van de belangrijke

actiepunten met streefdoelen voor woonomgevingen zoals woon-, buurt-, wijk- en stadsgroen. Onze groensector is voorstander van meer groen in de stad en bepleit daarom een 'groennorm', een minimum aan groen dat door het ruimtelijk beleid voorgeschreven wordt. De groennorm is wenselijk op twee niveaus. Een eerste niveau is dat van het planningsproces, zodat bij de aanleg van een verkaveling of industrieterrein meer ruimte ingepland wordt voor groen. In fase twee is de groennorm ook van toepassing op de individuele vergunningsaanvragers. Zoals men vandaag rekent met 1,5 tot 1,8 parkeerplaatsen per woning in een verkaveling, zo kan men ook cijfers klevens op de wenselijke verharde en vooral niet-verharde (groene) oppervlakte binnen een verkaveling. Een groennorm kan dus een kader scheppen om de publieke ruimte aantrekkelijk te maken met groen. In dorpen gaat dit over de inrichting van wegen, kleine parken of grotere aaneengesloten groengebieden.

Fact sheets over ecosysteemdiensten in de stad

Stedelijk groen heeft veel positieve effecten op de gezondheid en het welzijn van mensen. In het project 'Ecosysteemdiensten in de stad' is in drie jaar tijd veel kennis verzameld en gebundeld. Kennis over de voordelen van het groen is gebundeld in vier factsheets en een soortentabel. In opdracht van de Gemeente Den Haag, Stichting De Groene Stad en Royal FloraHolland heeft Wageningen University & Research beschikbare wetenschappelijke en praktijkkennis samengevat en vertaald in praktische handvaten. In de soortentabel is de positieve bijdrage van ruim 100 boomsoorten beschreven. Het gaat om het effect op klimaat, waterhuishouding, luchtkwaliteit en biodiversiteit in de stad. De vier aanvullende factsheets gaan dieper in op de onderwerpen klimaat, waterhuishouding, luchtkwaliteit en biodiversiteit. Zeker de moeite waard om even door te nemen en de feitelijke meerwaarde van groen te ontdekken. (www.degroenestad.nl/factsheets). ■